

Plötsligt finns de överallt – **coacherna** som ska göra oss till vinnare.

Frågan är: funkar deras metoder på riktigt?

Och hur ska vi kunna skilja på seriösa aktörer och skojare?

SÖNDAG har tittat närmare på den **lukrativa branschen** där djungelns lag fortfarande är den enda som verkligen gäller. Text: **Asa Passanisi**

Coacherna fixar allt ... eller?

En googlesökning på ordet "coach" ger 228 000 000 träffar. Men få sidor på nätet kan ge svar på vad coaching egentligen är.

Trots det har begreppet blivit en trend som används i alla möjliga sammanhang.

Och av alla möjliga personer.

I dag kan vem som helst kalla sig coach eftersom titeln inte är skyddad. Det innebär att en kurs på några timmar kan räcka för att en person ska anse sig ha rätt att guida andra till lycka och framgång. Men om coachens formel inte funkar eller om klienten känner sig lurad?

Ja, då finns inget att göra.

Coachbranschen står nämligen inte under tillsyn av hälso- och sjukvårdsnämnden. Det innebär att en oseriös coach aldrig kan bli av med sin legitimation eftersom en sådan inte finns. Det innebär också att en coach enligt lag inte behöver utgå i från dokumenterad vetenskap i sitt arbete eller föra journal. Han eller hon omfattas heller inte av tystnadsplikt.

Klienten är med andra ord helt skyddslös och tvingas förlita sig på att coachen är en god människa med goda intentioner.

Trots det – och trots att det in-

Foto: ANDREAS HILGREN

Fakta Finn Janning har doktorsexamen i filosofi och har arbetat som managementkonsult inom både privat och offentlig sektor. De senaste tre åren som lektor (docent) på Barcelona Business School. Han har också skrivit fyra böcker om arbetsliv och coaching.

te heller finns någon gemensam standard för vad coaching är – lever vi alltså i en tid då begreppet blivit trendigt.

Att ha en egen livscoach eller anlita en jobbcoach ligger i tiden. Regeringen har till exempel gjort av med över en miljard kronor i skattemedel för de så kallade jobbcoacherna. En tjänsteman på socialdepartementet som vill vara anonym ställer sig frågan: var kom alla 800 jobbcoacher ifrån? Plötsligt fanns i vårt land hundratals nya företag med inriktning på coaching.

Har jobbcoacherna genererat nya jobb?

– Den frågan kan ingen svara

på, säger samma tjänsteman. Det är ju inte mätbart.

Över en miljard alltså. Pengar som "kanske" har generat något tillbaka till vårt samhälle, men lika gärna "kanske" inte.

Så coaching ligger alltså i tiden. Hur har det blivit så här?

Finn Janning, dansk filosof och föreläsare, har skrivit flera böcker om fenomenet coaching. Han menar att svaret på coachbranschens explosiva framgång går att hitta i vår samtid och i människans behov av att bli sedd.

– Det mesta i det moderna samhället går ut på att vinna och vara bäst på det man gör. Alla vill själv-

klart räkna sig till den lyckliga eliten, och hur hittar man då dit? Jo man går till en coach som säger sig veta hur.

"Vad vill du?", "Hur ser det ut nu?", "Hur ska du göra för att nå dina mål?" är frågor coachen ofta ställer till sina klienter. Finn Janning menar att det blir lite som en "quiz show" där coachen hjälper klienten att hitta rätt svar. Det i sin tur leder till att klienten upplever ett slags rus eller en egoboost.

– Känslan av att ha kontroll över sina möjligheter att lyckas är ju fantastisk, såklart. Problemet är att livet inte är så enkelt. Vi har inte ensam makt att förändra våra liv. I ett samhälle är vi beroende av våra medmänniskor.

Finn Janning anser att coaching till och med kan vara farligt för vissa individer – eftersom den coachade lätt kan förföras av tanken på att coachen verkligen bryr sig om honom eller henne.

– Många blir beroende av kicken som coaching ger dem. Och det är ju också en av anledningarna till varför samhället kryllar av coacher. Först går man i coaching, sedan blir man själv coach.

Att det inte finns något regelverk för vem som får kalla sig coach, tycker Finn Janning är vansinnigt.

– Utan kontroll och styrning

I november 2009 granskade Aftonbladet coacherna som staten anlitade för att skapa jobb åt arbetslösa.

Vad vill du?
Hur ser det ut nu?
Hur ska du göra för att nå dina mål?

Filosofen Finn Janning beskriver det som en "quiz show" där coachen hjälper klienten att hitta rätt svar. Det i sin tur leder till att klienten upplever ett slags rus eller en egoboost.

Foto: THANKSTOCK

Söndags snabbtyckare

"Läs på om coachen först"

"Det är bra att vi vågar erkänna att vi behöver hjälp på vägen ibland. Det var inte länge sen som det sågs som ett tecken på svaghet. Men var försiktig! Ta reda på vilken inriktning en coach har och läs på. Så du slipper få höra, som en vän till mig fick, att "din hosta beror på nåt du måste få sagt till din mor" när du egentligen behöver hostmedicin.

Henrik Fexeus är psykologisk illusionist, beteendexpert och tankeläsare

Söndags snabbtyckare

"Jag omger mig med mentorer"

"Jag är min egen coach, det blir bäst så. Detta hindrar mig dock inte från att omge mig med mentorer, vänner och familj som hela tiden hjälper mig att ta beslut. De vet mitt bästa utifrån den som är jag. Ingen coach som bara vill tjäna pengar på mina tvivel kan känna mig bättre."

Malin Wollin är trebarnsmamma & bloggare

finns det inga gränser för vad coachen kan få klienten att tro eller göra. I vissa fall handlar coaching om ren manipulation.

Anledningen till att det coachande anslaget fungerar så bra till exempel inom idrottsvärlden, menar Finn Janning beror på att det ligger i sakens natur: att peppa idrottare till vinst.

– Som en riktad insats inför en prestation kan det finnas en poäng, men livet är inte en tävling. Att jobba med sig själv tar tid. Problemet är att vårt tuffa samhällsklimat kräver att vi ska hitta en lösning, nu på en gång. Det är hela affärsidén med coaching. Bli en vinnare snabbt. □

Nu kan branschen få tydligare regler

■ Just nu pågår en behörighetsutredning när det gäller stärka kontrollen kring alternativa terapiformer. Utredningen som är på remiss hos regeringen, till februari 2011, kan i framtiden påverka coachbranschen.

I utredningen föreslås ett register för aktörer inom den alternativa terapin. Organisationer/personer som ansöker om registrering ska bland annat fylla följande krav:

- Ha tillräcklig utbildning och övrigt yrkeskunnande.
- Följa de riktlinjer för yrkesutövningen som organisationen antagit.
- Inneha ansvarsförsäkring.
- Omfattas av organisationens skyldighet att pröva anmälningar om klagomål mot yrkesutövningen samt kunna uteslutas ur organisationen.
- Gå en grundläggande statlig utbildning i medicin, som motsvarar minst 20 veckors heltidsstudier.

I förslaget finns ingen inskränkning i att behandla personer med diagnoser. I förslaget finns inte heller krav på tystnadsplikt. Förslaget har utarbetats tillsammans med branschen. Klienter eller patienter har inte ingått som referensgrupp.

MARIES MAN BLEV SOM FÖRBYTT.

"Det är skrämmande att en oseriös coach, en person som jag aldrig ens har träffat, lyckas hjärntvätta min man så pass att jag förvandlats från en älskad hustru till min makes största fiende", säger Marie. (Bilden är arrangerad)

Foto: THINKSTOCK

Marie, 50:

"Coachen förstörde mitt äktenskap"

Efter 16 års äktenskap började Maries man träffa en coach.

Han blev egoistisk och elak. Självt kallade han sitt nya beteende att "ta ansvar."

– Coachen förvred huvudet totalt på min man och förvandlade honom till ett monster. Till slut blev han omöjlig att leva med.

Det har gått ett år sedan skilsmässan. Marie, en stilig kvinna i 50-årsåldern, med bra jobb och båda fötterna på jorden, har fortfarande svårt att förstå vad som hände.

För två år sedan hade hon allt. En omtänksam make och livskamrat – i dag är hon ensam.

– Efter sexton års äktenskap tyckte jag att vi sett det mesta hos varandra.

När Maries make träffade coachen förändrades allt.

– Min man kom hem från jobbet och berättade att han skulle få nöd av en coach i sin roll som chef. Jag tyckte att det lät bra.

Men Marie hade fel.

Ganska snart blev hennes man nominerad att gå en exklusiv coachutbildning. Marie minns att hon tyckte att det lät underligt.

– Det gick inte att söka till den speciella kursen, det var coachen själv som nominerade och valde ut personer som han ansåg vara lämpliga. Däremot kostade kursen massa pengar.

Den "speciella" coachkursen blev början till slutet för äktenskapet.

– Min man förändrades helt under kursens gång. Han tog avstånd från mig och blev aggressiv. Hade jag en annan åsikt väste han "käfta inte emot!".

Marie förstod först inte vad som tagit åt hennes annars så lugna, snälla man. I början kunde hon inte se ett samband mellan coachkursen och makens ändrade beteende.

– Jag trodde nästan att han hade fått en hjärntumör, så stor var förändringen, fortsätter Marie.

Ett par månader in i kursen började en helt ny vokabulär dyka upp i hemmet.

– Plötsligt kunde han säga "medverkar du vid matlagningen" eller "tar du ansvar för disken i dag?". Det var helt snurrigt, så hade han aldrig uttryckt sig tidigare.

– Maries man började också gå långa promenader för att, som han kallade det, "komma in i rätt sinnesstämning."

Marie skakar på huvudet och fortsätter:

– Jag insåg ju att något gått helt snett, så där hade han aldrig varit innan!

Men det skulle bli värre. Marie berättar att hennes man blev mer och mer egoistisk.

– Han kunde helt kallt säga att han utvecklats i positiv riktning. Men om jag blev snäll och samarbetsvillig skulle relationen kanske bli bättre.

Marie säger också att hennes

man ibland kunde hamna i något slags transstillstånd.

– Då blev han okontaktbar. Som en robot. Jag försökte prata med honom, men det var omöjligt. Han kunde sitta i timmar med stirrig blick. Ibland kunde han säga: "Jag vill inte vara så här".

Droppen kom när maken under en helg skulle spela ett pengaspel, "The money game",

med några andra kursdeltagare. I ett mejl skriver coachen "vi kommer be-

handla konsten att sätta rätt pris på eget huvud. Till det behövs kontakter, ta med en summa, så stor, att det känns om du förlorar allt...".

– Dagen innan försvann 10 000

kronor från kontot, suckar Marie.

Men "The money game" spelades aldrig under kursen. Det hävdar den utpekade coachen när Söndag ringer honom.

– Jag har inte använt mig av den där övningen på fem år. Jag vet inte ens om den är laglig.

Ord står mot ord.

Oavsett vad, så valde Marie till slut att ta ut skilsmässa.

– Det blev outhärdligt. Det som grämer mig mest är hur en person jag aldrig ens träffat kunde få så stort inflytande på min man att 16 års äktenskap rasades i ett nafs.

Åsa Passaniol

Fotnot: Marie heter egentligen någonting annat.

3 frågor till experten

– Vi vill ha en statlig granskning av branschen, säger Per

Bjergestam, grundare till utbildningsföretaget Coach2coach.

Per Bjergestam har utbildat i coachning sedan 1996 – och nästan lika länge arbetat för en homogen formulering av vad coachning ska vara.

– Det skulle kännas tryggt både för oss coacher och för våra klienter om Socialstyrelsen ville granska branschen och besluta om klientskydd.

Vad kan ni coacher göra för att branschen ska bli mer seriös?

– Egentligen kan vi bara fortsätta föra debatt kring etik och gemensamma värderingar. Självt är jag medlem i föreningen "Sveriges certifierade integrativa coacher" vars syfte är att just diskutera dessa frågor. Men återigen; det hjälper inte så länge det inte finns lagar som styr.

Om jag vill gå till en coach

– hur kan jag veta att detta är en seriös person med seriösa metoder?

– Det kan du inte. Jag skulle råda alla att titta på hur lång utbildning personen har, hur länge han eller hon varit yrkesverksam och om personen gjort praktiktid eller har handledning.

Vad tycker du om Finn Jannings kritik mot fenomenet coachning?

– Han har rätt i sin analys att det blivit viktigt att vara "ego" och "bäst". Och jag är medveten om att en del coacher "egoboostar" sina klienter. Det är fel, tycker jag. Men det han beskriver är "quick fix"-metoder och min definition av coachning ser inte ut så. Framför allt måste det vara tydligt från början att det inte går att coacha bort alla problem. Inte ens med väldigt bra teknik.